

УДК 343.98.001.36

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.1-1.26>

**Р. В. Комісарчук**

кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри криміналістики

Національного університету «Одеська юридична академія»

## **СУБ'ЄКТИВНА ОПОСЕРЕДКОВАНІСТЬ У ПРАКТИЧНОМУ КРИМІНАЛІСТИЧНОМУ МИСЛЕННІ**

*У статті означені окремі складники вчення про криміналістичну технологію, на основі якого можливо виробити комплекс науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності з виявлення, розслідування та попередження злочинів.*

*Указану проблему треба розглядати через людину, як вектор, який визначає всю сферу діяльності в активний фактор – суспільство, в якому вона рушійна сила всього, але контрольована союзом людей. Кожна людина – частина світу, його відображення. Який світ, така й людина. Все закладено в людині – в її дії, а не в техніці, технологіях тощо. Щодо бездіяльності – це імпульс (в майбутньому) до руху. Але постає питання, де знаходиться межа.*

*Межею всього є «колективний розум», який переважає над індивідуальним. Але індивідуальний розум є неповторним завдяки мисленню, яке породжує проблему формування і трансляції практичного й теоретичного знання, що є вкрай актуальною. Її вирішення пов'язане з оновленням способів роботи зі знанням, яке повинно бути «вирощене» в різних сферах практики, зокрема криміналістичної. Але без зміни принципів роботи зі знаннями на практиці проблема відтворення в суспільстві цінностей теоретичного знання й теоретичного мислення вирішена бути не може. Адже наука мислення є важливою частиною знань, яка дозволяє зрозуміти, яким чином у нашій підсвідомості формуються різні деструктивні програми, які в різних сферах діяльності формують технології.*

*Криміналістика, формуючи засоби для боротьби зі злочинністю через трансляцію різних галузевих наукових знань, вимагає багатоаспектного пізнання в масштабах технології боротьби зі злочинністю, і, відповідно, як цілісної теорії та практики. Але це можливо здійснити лише за допомогою мислення, а точніше – криміналістичного мислення.*

*Мислення застосовується для життя в суспільстві. У процесі мислення розум користується зразками (образами). Зразок – це ланцюжок образів або алгоритм дій, згідно з яким ми діємо в тій чи іншій ситуації, що формує відповідну технологію діяльності. Отже, одним із засобів формування та реалізації технології виступає мислення. Відповідно, для використання криміналістичної технології необхідне криміналістичне мислення.*

**Ключові слова:** загальна теорія криміналістики, вчення про криміналістичну технологію, об'єкт криміналістики, мислення, криміналістичне мислення, завдання та функції криміналістики.

**Постановка проблеми.** Системне формування криміналістичних засобів і їх наростаюче використання правоохоронними органами у практиці боротьби зі злочинністю зумовили відповідну технологізацію [5–7] діяльності з виявлення, розслідування та попередження злочинів (далі – ДВРПЗ). Проте процесу розслідування притаманний ситуаційний характер, що вказує на необхідність вирішення

завдань, які не піддаються технологізації. Рішенням у ситуації, що склалася, може послужити навчання криміналістичному мисленню.

З огляду на те, що процес мислення, в тому числі й криміналістичний, протікає у взаємозалежності із практичною діяльністю, з постійною перевіркою розумових результатів на практиці, його можна представити як поетапне формування розумових висновків про будь-яку подію, факт у конкретній ситуації. При цьому

криміналістичне мислення не зводиться до простого структурування наявних відомостей, що дозволяє відтворити й передбачити майбутній результат настання тієї чи іншої події, визначити подальший вектор у діяльності з розслідування злочинів, тому що криміналістичне мислення суб'єктів розслідування включено безпосередньо в ДВРПЗ, а це дає підставу розглядати його структурні елементи із двох позицій:

1) теоретичного криміналістичного мислення (далі – ТКМ);

2) практичного криміналістичного мислення (далі – ПКМ).

Таким чином, криміналістичне мислення являє собою як теоретико-змістовну, так і прикладну криміналістичну категорію. Але мислення, яке включене безпосередньо у практичну діяльність, більш складне, ніж теоретичне, оскільки генетично первинне стосовно нього. Для того, щоб пояснити означене, потрібно звернутися до суб'єктивної опосередкованості в мисленні.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання суб'єктивної опосередкованості у криміналістичному практичному мисленні в Україні не досліджувалися. Але інтерес до цієї проблеми має давню історію й за часом практично збігається з появою самої криміналістичної науки. Ще Ганс Гросс, один з основоположників криміналістики, надавав великого значення «Психічним факторам, які можуть враховуватись під час установаження й обговорення злочину» [1, с. 3], широко використовував дані експериментальної психології у своїх наукових дослідженнях.

На сьогодні не втрачено інтересу до проблеми інтеграції досягнень психології у криміналістичну теорію і практику. Цілком очевидно, що потреби практики в наукових даних психології спочатку визначаються тим, що весь процес розслідування злочинів відрізняється насиченістю й великою інтенсивністю міжособистісних контактів, взаємодії, підвищеною конфліктністю тощо. Таким чином, наукове забезпечення практики боротьби зі злочинністю з метою її оптимальної організації та ефективного здійснення може й повинно будуватися на міждисциплінарній основі.

**Мета статті** – особливою формою репрезентації практичного криміналістичного мислення визначити «сплав» суб'єктивного досвіду щодо вирішення практичних проблемних слідчих ситуацій через сукупність схем «суб'єкт-суб'єктної» взаємодії з явно «неживими» об'єктами.

**Виклад основного матеріалу.** Поняття «суб'єктність» охоплює не тільки визнання властивості неживого об'єкта бути живим, але й більш широке коло властивостей, важливих для нашого розуміння цього явища. До цих властивостей відносяться, передусім, ті, які відрізняють суб'єкта від об'єкта в типовій логічній структурі відображуваної події, передусім – цілеспрямованій перетворюючій активності. З огляду на вищесказане, виникає природне запитання: звідки виникає це суб'єктне ставлення в умовах «практичної» «життєвої» тобто невизначеної, неявно детермінованої і яскраво емоційно забарвленої проблемної ситуації, явно притаманне й узагальненим способам вирішення «практичних», «життєвих» проблем, про які слідчий розповідає досліднику.

Отже, слідчий діє у проблемній ситуації, для вирішення якої в нього відсутні готові схеми поведінки й відображення дійсності, та, у вирішенні якої він, очевидно, особисто зацікавлений.

Тут ми стикаємося з вивченим у гештальтпсихології мислення феноменом «творчої паузи», що передуює знаходженню рішення. На думку Л. Секея процес мислення під час творчої паузи проходить на іншому рівні організації, ніж свідомий процес. Найважливішу роль тут відіграють презентації, які організовуються й будуються в ранньому дитинстві на основі вражень про навколишній світ та на соматичних відчуттях. «Під час свідомої роботи із проблемою зона пошуку способу рішення визначається через знання про причинно-наслідкові структури дійсності, під час паузи врахування раціональних можливостей відступає на задній план, зона пошуку змінюється на інфантильні сфери репрезентації» [2, с. 167].

Тут зустрічаємося з репродуктивними та продуктивними компонентами, як у відображуваному, так і в регуляторному

аспектах психічної активності людини. Нові відображаючі й поведінкові схеми почнуть створюватися (продукуватися) лише в тому випадку, коли нічого зі старого суб'єктивного досвіду використовувати вже не вдається (а це дуже рідкісна ситуація), у звичайному ж випадку будуть використані вже наявні когнітивні, які репрезентують структури, нехай і начинені новим пізнавальним змістом. У ситуації повної невизначеності пошук таких опосередкованих формувань буде доведений до нижньої межі – до структур, філогенетично зумовлених або сформованих у дитячому віці. А оскільки практично все нове в суб'єктивному досвіді створюється саме таким шляхом, то ці структури, очевидно, лежать в основі всіх наших репрезентацій.

У психології є багато напрямів, у яких можна почерпнути дані про сформовані на ранніх етапах онтогенетичного й історичного розвитку людини формах репрезентації реальності, в яких домінує суб'єктивний підхід до дійсності.

Наприклад, Ж. Піаже у своїх дослідженнях виділив й описав такі феномени доопераційного етапу розвитку інтелекту як феноменальний реалізм, (нездатність розрізнити явища своєї свідомості і предмети зовнішнього світу), номінальний реалізм (нерозрізнення означеного предмета й означеного слова), анімізм (приписування неживому властивостей живого) й артифіціалізм (визнання всього на світі кимось створеним) [13–15].

Виділеного нами явища суб'єктивності найбільше стосуються два останні феномени. Піаже вважав, що ці феномени зникають у процесі інтелектуального розвитку дитини, в міру становлення формальних інтелектуальних операцій, подолання егоцентризму, розвитку рефлексивної свідомості. Але, з одного боку, всі ці феномени чудово діагностуються в дорослих представників традиційних культур, з іншого боку, вони дуже часто виявляються і в дорослих, які опанували операції теоретичного мислення – представників європейської культури. Усі вони через поняття «образ Всесвіту» як найважливішої властивості цього суб'єктивного утворення обов'язково визначають його цілісність.

Образ Всесвіту не може бути частковим, охоплюючи лише «оптимальну орієнтовну основу» професійної діяльності людини або життєво важливі характеристики його довкілля. Ні, він зобов'язаний охоплювати саме весь Всесвіт, і все вищеперелічене, і сам устрій Всесвіту. Тобто в разі відсутності раціональних знань про Всесвіт породжується деяка витісняюча реальність, яка доповнює результати емпіричних спостережень до повного образу Всесвіту.

Психологічні механізми, які вирішують це завдання, прийнято називати міфологічним мисленням. Функція міфологічного мислення прямо протилежна функцій мислення наукового. Останнє має на меті жорстко відмежувати пізнане від непізнаного, очевидне від незрозумілого. Завдання міфологічного мислення – зробити весь світ зрозумілим, затишним і цікавим. Наукове мислення – особлива діяльність, котра має на меті звільнити пізнавальний продукт від суб'єктивності й ситуативності, надати спостережуваним фактам раціональне пояснення. У разі відсутності раціонального пояснення і в разі, якщо світ з урахуванням їх виходить недостатньо затишним, працюють інфантильні презентації Секея, наприклад, у вигляді описаних Піаже феноменів дитячого мислення. Найважливіша вимога людини до створюваного нею образу світу – щоб він був зрозумілий, передбачуваний. Важливо тут те, що стає зрозумілою стратегія подальшого життя. Людина вступає зі світом у звичні комунікативні відносини, процес активної взаємодії людини з реальністю протікає за законами спілкування дитини з матір'ю, сина з батьком, підлеглого з керівником тощо, тут відбуваються і сварки, і примирення, заохочення й покарання тощо. Людина явно не може існувати в недетермінованому середовищі (точніше ніким не детермінованому). Її образ світу, здебільшого, не може бути побудований без урахування детермінованості кимось розвитку ситуації її життя.

Мирне співіснування подібних раціональних й ірраціональних формувань досягається нехитрими прийомами «обнаучування» міфологічних уявлень. Властивість суб'єктивної презентації найбільш яскраво проявляється в мисленні людини в ситуаціях невизначеності добре узгоджується зі

спостереженнями соціологів, які свідчать про те, що розквіт забобонів і містицизму завжди збігається із кризовими періодами розвитку суспільства. Особлива проблема полягає в питанні – звідки беруться ці суб'єктні структури у свідомості людини.

На це є різні точки зору. Найкраще, як нам здається, походження феномена суб'єктивації пояснює погляд Г.Л. Ільїна [4, с. 113–124]. Він вважає, що у плані онтогенезу спілкування є «вихідною або, у всякому разі, спочатку домінуючою формою ставлення дитини до навколишнього середовища. Мати – це перша реальність, з якою взаємодіє будь-який індивід на початку свого психологічного розвитку. Ставлення людини до подібного до себе, причому до такого, який переважає його за можливостями й розвитком, є первинним ставленням людини до світу. Основна особливість цього ставлення – наявність розуміння з боку іншої людини. Без цього розуміння розвиток дитини був би неможливим, на ньому, як на необхідній умові, будується вся поведінка дитини – це демонстрація бажань, вимога бажаного, егоїстичне прагнення виразити себе, повідомити про себе, домогтися уваги, це заклик до жалості, співчуття тощо» [4, с. 115–116].

Зважаючи на це, потребує уточнення панівне довгий час положення, що і в філогенезі, і в онтогенезі генетично першим щаблем мислення може бути тільки наочно-дієве мислення. Люди, які дотримуються цієї думки, не враховують того, що первинний світ людини практично вичерпується ситуацією взаємодії дитини з матір'ю, що всі форми взаємодії з дійсністю спочатку опосередковуються спілкуванням з іншим суб'єктом. Для новонародженої дитини задовольнити будь-яку потребу – значить висловити іншому свою незадоволеність, фактично – попросити, вимагати допомоги. Але на цьому суб'єктна опосередкованість взаємодії зі світом не закінчується.

Взаємодія дитини зі світом спочатку опосередковано, якщо не соціально, то комунікативно, суб'єктно. При цьому з'являються підстави не тільки для того, щоб оцінити як занадто спрощений погляд на цей процес Ж. Піаже [13], який вважав, що початковий розвиток дитини проходить у формі суто індивідуальної взаємодії

з об'єктивним світом, і лише стадія формування оперативних структур ознаменована вступом дитини в кооперативні відносини з такими ж егоцентричними однолітками, у процесі яких вони, прагнучи встановити взаємодію, долають егоцентризм і формують рефлексивні за своєю природою інтелектуальні операції.

Під керівництвом О.Ю. Артем'євої проведені надзвичайно змістовні дослідження структури суб'єктивного досвіду людини, виділені прошарки, що утворюють ці структури [3]. В цьому контексті для нас найбільший інтерес представляє гіпотеза «першобачення», відповідно до якої при зустрічі з чимось новим, незрозумілим, невідомим це нове, ще до виокремлення інших властивостей, оцінюється як небезпечне або безпечне – а це характерні суб'єктні властивості [3, с. 106].

Спробуємо тепер розібратися, чим же обумовлено постійне використання практиком (в нашому випадку – слідчим) суб'єктних схем у вирішенні проблемних слідчих ситуацій, у побудові узагальнених когнітивних і регуляторних формувань, які утворюють його досвід.

Найперше тут варто звернути увагу на те, що, як показано в багатьох дослідженнях, виконаних під керівництвом Ю.К. Корнілова [8–12], ситуація, в якій діє наш практик – індивідуальна, породжена самим суб'єктом, її елементи, їх властивості та відносини виявляються лише в тих проявах, які значимі для використовуваних цим слідчим форм перетворюючої активності, тобто відповідають особливостям діяльності цієї людини, його професійним, індивідуальним й особистісним характеристикам. Важливо, що все це призводить до того, що практик сам включає себе в осмислювану ситуацію, не усвідомлюючи цього.

Більше того, сам процес аналізу ситуації, в яку включений практик, на відміну від традиційно вживаного під час дослідження мислення «завданневого підходу», який ґрунтується на тому, що дослідник аналізує у штучно створеній ним (дослідником) ситуації поведінку людини, спрямоване на досягнення чітко визначеної мети в суворо визначених умовах, починається з того, що суб'єкт спочатку створює цю свою власну ситуацію.

По суті, ми тут стикаємося із ще одним дуже яскравим проявом розумової операції аналізу через синтез за С.Л. Рубінштейном [16]: суб'єкт виявляє властивості навколишньої дійсності, синтезуючи їх у процесі побудови осмислюваної ситуації. І чим більше невизначена ця ситуація, тим більш суб'єктними будуть властивості складників її предметів.

Тут ми зустрічаємось із цікавою формою рефлексії: людина відображає свої властивості через їх включення в осмислювану нею ж ситуацію як представлені, «опредмечені» у виявлених нею властивостях елементів ситуації. Раніше ми, зіткнувшись із тим, що умілий і грамотний слідчий, який цілком справляється зі своїми обов'язками, нічого не може сказати про свої особисті і професійні особливості, відзначали використання ним не рефлексивних форм узагальнення. Тепер же, коли у психології розвивається все більш виразне розуміння того, що рефлексія може існувати і в невербальній формі [17], з'являється необхідність розібратися у процесі невербального усвідомлення суб'єктом своїх властивостей у ситуації кооперативної або конфліктної взаємодії із квазіреальним суб'єктом, діалогу з ним.

У подальших дослідженнях ми будемо обговорювати важливість використання різних репрезентуючих структур для продуктивного розв'язання проблемної слідчої ситуації. Тут же обмежимося зауваженням про те, що фактично це виражається в «розщепленні» реального діючого суб'єкта на кілька, які вирішують різні завдання, які говорять при цьому різними мовами, бачать ситуацію через різні репрезентуючі механізми, з різних віртуальних позицій.

Серед цих виділених суб'єктів діє й той, який осмислює ситуацію як «тут і тепер», для того, щоб вирішивши її, заспокоїтись. Але в тій же компанії присутній і ще один суб'єкт, заклопотаний тим, як жити далі, який би розглядав цю ситуацію як частину загального життєвого процесу, який вирішує таке завдання як вилучення досвіду, узагальнення отриманого вирішення, включення його у відповідну категоріальну систему узагальнених способів вирішення таких ситуацій, причому в таку, яка дозволяє миттєво розпізнати ситуацію, оцінити

всі її компоненти [10], реалізувати рішення. Між цими двома суб'єктами розгортається діалог, взаємодія, яка потребує взаєморозуміння.

За Піаже, рефлексивне усвідомлення народжується саме в ситуації кооперації, взаємодії, взаєморозуміння. Особливе питання – якою мовою, в якій кодovій системі будуть викладені результати цього усвідомлення. У разі, якщо отримані результати призначені для використання у практичній діяльності названого слідчого, вони будуть викладені на основі семантики його індивідуальної системи діяльності. Отримане таким чином усвідомлення своїх властивостей буде включене у складне когнітивне формування, розглянуте вище – загальне уявлення про ситуацію своєї діяльності (ситуації – широко розгорнутої і в просторі і в часі). На наш погляд, це найбільш імовірний механізм відображення своїх властивостей як суб'єкта практичної діяльності.

Крім того, суб'єктивна опосередкованість ситуації змушує нашого професіонала поглянути на включені в ситуацію обставини, зокрема, й на себе як елемент ситуації, очима ще одного суб'єкта, сформованого ним у процесі суб'єктивної, з яким він взаємодіє або конфліктує під час вирішення проблемної ситуації. Але список включених у ситуацію суб'єктів, які розмовляють різними мовами, які відображають ситуацію з різних позицій, цим не вичерпується. У процесі осмислення її професіоналом може бути включений та узагальнений образ абсолютно сторонньої людини, наприклад, психолога-дослідника, який попросив розповісти про все, що бачить практик у своїй ситуації. У цьому разі необхідний переклад результатів осмислення у ще одну – вербальну кодову систему. В експерименті зазвичай виникають методичні труднощі, пов'язані з тим, що обстежуваному практику важко поглянути на свою ситуацію очима психолога, зрозуміти, «що ж йому, власне, треба» [10]. Щоб подолати їх, в експериментах потрібно давати слідчому інструкцію уявити собі, що він розповідає про свої способи роботи учню, людині, яка повинна виконувати його обов'язки на певній ділянці роботи. Ці узагальнення миттєво актуалізуються у відповідній ситуації.

В цьому узагальненні будуть зафіксовані і властивості суб'єкта діяльності, і властивості об'єкта.

В особливо складних проблемних ситуаціях, які постійно трапляються в діяльності слідчого, об'єкти наділяються суб'єктними властивостями. Може здатися, що суб'єктна репрезентація осмислюваної ситуації, що так яскраво проявляється в діяльності слідчого, пов'язана і з тим, що в ситуацію включені інші люди. Але це відбувається перш за все у зв'язку з тим, що ситуація існує саме для цього суб'єкта, це його ситуація, вона являє собою набір властивостей і відносин елементів ситуації, котрі виявляються у процесі взаємодії з ними даної людини.

**Висновки і пропозиції.** Отже, слідчий як суб'єкт ПКМ спочатку принципово включений в осмислену ним ситуацію виявлення, розслідування й попередження злочину з усіма своїми індивідуальними, особистісними, професійними суб'єктними властивостями. У цьому головна відмінність ПКМ від ТКМ, для якого найважливішою умовою є емансипація від суб'єктності й ситуативності. Осмислити щось у процесі теоретичної діяльності – значить, поглянути на ситуацію очима «узагальненого суб'єкта», виокремити загальні та суттєві властивості й відносини. Трансляція (передача криміналістичних знань) у такому разі розглядається лише у процесах мислення, безвідносно до процесів комунікації, дії, а також у взаємозв'язках, переходах між ними. Хоча для самих учених це й виправдано: покладатися на предмет дослідження – генезис, розвиток і використання знання зсередини розвитку науки. Однак можливий й інший ракурс розгляду процесу трансляції знання, що передбачає пошук відповіді на такі питання: як вибудовується комунікативна взаємодія, яка призводить до необхідності появи теоретичного відношення; як відбувається трансляція, якщо враховувати не тільки мислення, а й комунікацію, рефлексію, діяльність у цілому.

Саме це визначає нині завдання для вчених-криміналістів у тому, щоб під час опису трансляції криміналістичного теоретичного знання й теоретичного мислення розглянути походження і живання знання у процесах криміналістичного практичного

мислення, мислекомунікації, мислєдїяльностї, а також на взаємодїї цих процесів. Це дозволить простежити, як відбувається трансляція теоретичного знання на практиці поряд або одночасно із процесами мислення, а також процесів комунікації й дії. Як предмет аналізу в такій роботі вчених повинна бути вибрана практика боротьби зі злочинністю.

### Список використаної літератури:

1. Gross G. Kriminalpsychologie. Graz, 1898, 1905.
2. Szekely L. Die Schopferische Pause II Szekely L. Denkferlauf, Ein-samkeit und Angst. Bern, 1976. S. 140–169.
3. Артемьева Е.Ю. и др. Описание структур субъективного опыта: контекст и задачи. *Мышление. Общение. Опыт.* Ярославль : изд-во ЯрГУ, 1983. С. 99–108.
4. Ильин Г.Л. Некоторые вопросы психологии общения. *Вопросы психологии.* № 5. 1986. С. 113–124.
5. Комисарчук Р.В. Предпосылки формирования учения о криминалистической технологии. *"Legea si Viata"*. № 5/2. 2018. С. 99–103.
6. Комисарчук Р.В. Аналітична парадигма криміналістичної технології. *Visegrad Journal on Human Rights.* № 2. 2018. С. 81–85.
7. Комисарчук Р.В. Криминалистика – технология борьбы с преступностью (криминалистическая технология). *"Legea si Viata"*. № 8/2. 2018. С. 47–51.
8. Корнилов Ю.К. Мышление в производственной деятельности. Ярославль : изд-во ЯрГУ, 1984. 80 с.
9. Корнилов Ю.К. Мышление руководителя и методы его изучения. Ярославль : изд-во ЯрГУ, 1982. 70 с.
10. Корнилов Ю.К. Некоторые проблемы изучения мышления руководителя. *Проблемы мышления в производственной деятельности.* Ярославль : изд-во ЯрГУ, 1980. С. 73–85.
11. Корнилов Ю.К. Психология практического мышления. Монография. Ярославль : ДИА-Пресс, 2000. 212 с.
12. Корнилов Ю.К., Мехтиханова Н.Н. Мифологическое мышление как феномен современного общества и как вид мышления. *Практическое мышление: специфика обобщения, природа вербализации и реализуемости знаний* : сб. статей / под ред. проф. Ю.К. Корнилова. Ярославль, 1997. 143 с.

13. Пиаже Ж. Психология интеллекта. Пиаже Ж. *Избранные психологические труды*. Москва : Просвещение, 1969. 660 с.
14. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка. Санкт-Петербург : Союз, 1997. 254 с.
15. Пиаже Ж. Теория Пиаже. *История зарубежной психологии (30–60 гг. XX в.)*. Тексты. Москва : изд-во МГУ, 1986. С. 232–292.
16. Рубинштейн С.Л. О мышлении и путях его исследования. Москва : АН СССР, 1958. 147 с.
17. Семенов И.Н., Степанов С.Ю. Рефлексивная психология и педагогика творческого мышления. Запорожье, 1992. 224 с.
- 

**Komisarchuk R. Subjective intermediate in practical criminalistics thinking**

*The article identifies some components of doctrine of forensic technology, on the basis of which it is possible to develop a set of scientifically substantiated practical recommendations for improving the effectiveness of activities in the detection, investigation and prevention of crimes.*

*This problem must be viewed through man, as a vector that defines the whole sphere of activity into an active factor – the union of people, in which man is the driving force of everything, but controlled by the union of people. Everyone is a part of the world, its reflection. What a world, so is man. Everything is embedded in the Man – in his actions, not in technology, technology, etc. With regard to inaction, this is the impetus (in the future) to movement. But where is the border?*

*The limit of all is the "collective mind" that prevails over the individual, but the individual is unique in thinking, which raises the problem of the formation and translation of practical and theoretical knowledge, which is extremely relevant. Its solution is related to the renewal of ways of working with knowledge, which must be "grown" in different spheres of practice, incl. forensic. However, without changing the principles of working with knowledge in practice, the problem of reproduction in society of values of theoretical knowledge and theoretical thinking cannot be solved. After all, the science of thinking is an important part of knowledge, which allows us to understand how different destructive programs are formed in our subconscious, which, in different spheres of activity, shape technologies.*

*Forensic science, while shaping the means to combat crime through the broadcasting of various industry-specific scientific knowledge, requires multidimensional knowledge of the scale of crime-fighting technology and, accordingly, of holistic theory and practice. But, this can only be done through thinking, forensic thinking.*

*Thinking – applied to life in society. In thinking, the mind uses patterns (images). An example is a chain of images or an algorithm of action according to which we act in a particular situation, which forms the appropriate technology of activity. Therefore, one of the means of technology formation and implementation is thinking. Accordingly, forensic technology is forensic thinking.*

**Key words:** *general forensics theory, doctrine of forensic technology, object of forensic science, thinking, forensic thinking, tasks and functions of forensic science.*